

# Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA



ANUL VII

Nr. 8

21

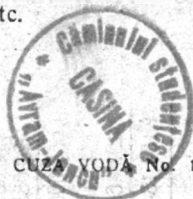
FEBRUARIE

1926

**În acest număr:** Promiscuități primejdioase de Octavian Goga; Miniaturi, poezii de Zaharia Stancu; Scrisoarea prințului Carol de Eugen Goga; Impotriva tradiției? de V. Russu-Șirianu; Criza politice interne în Ungaria de P. Nemoianu; Nunta lui Nedelea de Alexandru Hodoș; Minoritățile de aiurea de I. Bănățeanu; Doctrina statului național de Ion Balint; Pe marginea discursului lui Mussolini de J. Paleologu; Gazeta rimată: File de manuscris de Mihalache Grămaticu; Insemnări: Obrăznicii electorale; Două partide; Stația lui Caragiale; Ziua istorică; Cravata roșie; Radu Rosetti; O carte despre Grigorescu, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZĂ VODĂ No. 16



**Un exemplar 10 Lei**

# Țara Noastră



## Promiscuități primejdioase

Vorbind deunăzi de alegerile comunale, arătam că problema  
borâtă de guvern cu atâta ușurință în raza bucătăriei de partid e  
mai complexă și consecințele ei vor atinge direct interesele  
naționale.

Fără a cunoaște la acest moment rezultatul general, pe urma celor  
petrecute până azi putem afirma, că din nenorocire nu ne-am înșelat  
în prevederile ce-am lansat. Cele mai multe orașe din România, spu-  
neam noi, grație unei legi cu dispoziții pripite vor scăpa de sub in-  
fluința și controlul românesc, redevenind populația de baștină o cantitate  
neglijabilă. Amară proorocie ni s'a realizat pe toată linia, din clipa în  
care a început recenta campanie electorală. Guvernul, pentru a smulge  
un simulacru de biruință, admițând posibilitatea unor presiuni în aju-  
nului luptei, s'a crezut dator să încheie un acord cu partidul maghiar, sacri-  
ficând cu ușurință dreptul nostru de supremație firească asupra ora-  
șelor din țară. Fără să se gândească actualii deținători ai puterii, că  
după jocul fals al aparențelor se duc la triumf năzuinți potrivnice nouă,  
au consimțit să prezinte pretutindeni liste hibride, în cari elementul  
dominațiunii de odinioară iese covârșitor. Pe acest preț al înstrăinării  
consiliilor comunale se va câștiga probabil victoria în Ardeal. Cetiți  
însă pomelnicul numelor și pipăiți realitatea: *este aceasta o victorie a  
ideii noastre* de stat? Sau, mergând mai departe cu gândul, întrebați-vă:  
*a triumfat măcar partidul liberal?* Nici una, nici alta! Adevărul e, că  
din imobilitatea la care era condamnată după unire vechea concepție  
a stăpânirii ungurești, astăzi ea apare din nou, ca să stânjenească o  
evoluție normală. Orașele, aranjate în cursul vremii cu program ostil  
de-a se înfige ca niște cuie străine în spatele milioanei indigene,  
și reiau acum rolul lor istoric. Se va perpetua deci nedreptatea se-  
culară prin care se aserveau masele noastre populare unor centre de

exploatare împesărită cu diverse infiltrații etnice. Se va relua procesul odios de demult, și de astădată se va investi cu pecetea legalității noastre la adăpostul noului stat inconștient de misiunea lui. Crede cineva, că în aceste adunări municipale astfel alcătuite se va manifesta o cât de timidă adiere de spirit românesc, sau vor cere cuvânt ideile partidului liberal care printr'o așazisă abilitate a atras în apele lui pe minorități? Nu numai că mă îndolesc, dar cunoscând lucrurile, pot să afirm cu abolută precizie că mai multă înrudire de mentalitate va fi între proaspătul consiliu comunal al unui oraș din Ardeal și organul administrativ corăspunzător dela Budapesta sau Seghedin, decât între acest produs ciudat al alegerilor actuale și restul județului! În astfel de împrejurări, se mai poate oare urmări opera de rectificare a trecutului supărător, ne mai putem aștepta la înghițirea unor insule plutitoare, care peste valul tulburat al românismului plimbă o floră particulară cu rădăcini înfipte în seva noastră? Evident, că nu! Ca de alteori suntem și astăzi, pe lângă obișnuitele meschinării de partid, victima ereziei de-a copia cu orice preț instituțiile occidentale și de-a le înstăpâni cu o oră mai curând la noi acasă...

Marea greșală a guvernului a atras după sine, în mod firesc, și exagerările opoziției. Nu mai vorbesc de agitațiile reciproce, care de două săptămâni răspândesc o atmosferă de scandal până în cele mai depărtate cătune, lăsând în urmă o detestabilă desagregare morală și toate pecinginile suflețești ale demagogiei disolvante... Nu mai vorbesc nici de regretabila nedumerire aruncată în țară de către fostul principe moștenitor, care a fost speculată în mod ordinar de-o anumită speță a politicianilor, desmînții în sfârșit de însuși autorul penibilei lovituri. Toate aceste pot fi socotite până la un punct ca zestrea fatală a votului universal în perioada lui infantilă.

Promiscuitatea guvernamentală însă a dat naștere și unei promiscuități a partidelor de opoziție. Pentru a se contrabalansa acordurile liberale s'au căutat și-aici combinații cu tot felul de asociații și curente. Frontul unic, proiectat ca o înțelegere a celor trei partide românești pentru o cooperare în alegeri, s'a transformat astfel pe ici pe colo prin alăturarea unor indivizi indezirabil într'un curios ghiveci politic. Mai întâi s'a desmormântat așazisul partid socialist, care părea a fi adormit în Domnul, și care s'a pomenit din bun senin punând condiții pentru adeziunea lui. Concomitent au ridicat capul și comuniștii. Cu toate că se convenise dela început de-a nu se face cauză comună cu afiliații Moscovei, în mai multe părți anumiți componenți ai frontului unic i-au primit în horă. La întrunirea din Capitală a opoziției sub patronarea dlui Iuliu Maniu cravata roșie a cetățeanului Cristescu a avut mare succes, în vreme ce la Târgul Mureș și Timișoara colaborarea partidului poporul nu s'a putut avea pentru preferința acordată adeptilor lui Bela Kun. La acești oaspeți scoși din bârlogul lor și valorizați politicește se pot adăuga diferiți neofiți suspecti, care niciodată n'au îndrăznit pân'acum să viseze măcar, că în ahasverismul lor tradițional le va fi dat să facă popas pe-un fotoliu din consiliile noastre comunale. Cu un cuvânt, de dragul voturilor s'au

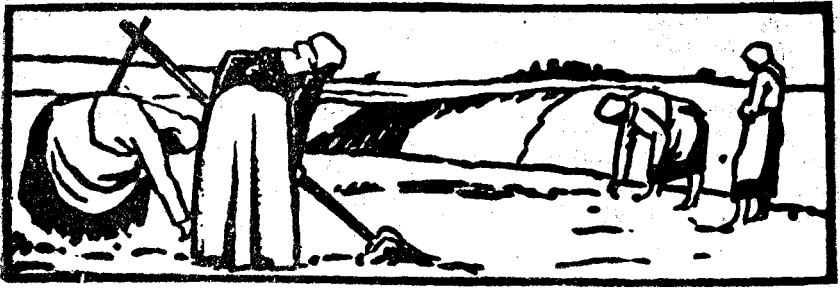
suspendat principiile, uitându-se că apropierea inoportuna contaminează...

Rezumând, deci, efectul politic al acestor alegeri prin prizma intereselor generale ale țării, cum ne-am obișnuit să judecăm toate problemele curente, constatarea ce ni se impune e că ideea națională a ieșit știrbită atât prin felul cum s'a practicat agitația electorală cât și prin rezultatul urnelor.

Reparația definitivă pe urma acestor primejdioase promiscuități nu se poate da țării decât printr'o nouă lege administrativă, care să asigure o justă preponderență românească în toată structura ei, și punându-ne la adăpost de năvala elementelor incerte să ne ferească pe viitor măcar de transacții umiltoare...

OCTAVIAN GOGA





## MINIATURI

### Rugă de primăvară

*Dece te risipești cu junigeii 'n zări?  
In primăvara care mă 'mprejmuie bogată  
Indură-te și vino din albe depărtări  
Și lăcrimează rouă pe brazda mea uitată,  
Că's bobul semănat târziu și-abia 'ncolțit.  
Aștept să mă ridic și să 'nfloresc în soare.  
Când spicul va fi greu de rodul pârghuit,  
Voi 'ndrăzni să-ți cer să-mi fii culegătoare...*

### Rugă de vară

*Se leagăndă râul  
Și cântă în scoc,  
Pe câmpuri cu grâul,  
In soare, mă coc.  
Tu vin' și-mi adună  
Beșugu 'n hambar,  
Și 'n brazdele toamnei  
Mă seamăndă iar.*

### Rugă de toamnă

*Acum când haite rele pândesc răscredi de seară,  
Când codru 'și plânge 'n vânt frunzișul galben<sup>ole</sup> ceară,  
Când picură amurgul în linuri stropi de sânge,  
Vino și 'nchide-mi ochii, să nu mai poată plânge.  
Din gură smulge-mi limba să nu te mai blesteme,  
Și inima, că iarăș se sbuciumă și geme,  
Și lasă-mi numai gândul să te păstrez în el  
Cu fluire de mierlă și zbor de porumbel.*

### Rugă de iarnă

*Ingeri scutură livezi,  
Cad din cer crenguți de-argint.  
Inima fără alint  
Azi ți-o dau s'o vezi.  
Uite mânila zălog,  
Mi-au roit în suflet fluturi,  
Pomii-s albi, să nu mi-i scuturi,  
Doar atât te rog...*



ZAHARIA STANCU



## Scrisoarea prințului Carol

Consemnul unei tăceri patriotice ne-a îndemnat să nu mai stăruim sub nici o formă asupra abdicării fostului nostru moștenitor al Tronului. Era o datorie elementară. Orice împrejurări ar fi determinat tristul act al acestui început de an, noi nu mai puteam face din el subiect de discuție fără a primejdui unul din principiile fundamentale ale organizării de stat: monarhia.

Am tăcut, fiindcă așa cereau interesele superioare ale țării. Și nimic nu ne-ar fi clintit din această tăcere. Am tăcut, deși alții au căutat să speculeze nenorocirea, transformând-o în marfă de schimb politic pentru taraba lor. Am tăcut, cu toate că în vremea din urmă, mărturisim, ne era foarte greu de suportat această muțenie.

În presa străină, dușmană țării, mâini abile de calomnatori au pornit o campanie mizerabilă de discreditare a României, coborând în mocirlă, cu acest prilej, persoana Regelui și Reginei, pe cari noi nu numai că trebuie să-i venerăm pe temei de convingeri solide, dar cărora noi le datorăm, pentru tot ce înseamnă ei în istoria noastră, o eternă dragoste neschimbată.

Am tăcut, păzind cu delicatețe în inimi, o comoară de simțiri pe cari credeam noi că, orice s'ar întâmpla, nu e bine să le desfacem în piață cu fiecare ocazie. Și poate că nu am făcut tocmai bine. Ori, cine știe? În lumea aceasta repezită de după război, ale cărei clătinări intempestive sunt atât de dese, rețetele normale ale minții sănătoase te pomenești că nu sunt cele mai prielnice. Am tăcut, deși, Doamne, câte erau de spus...

Prima critică severă ar fi trebuit să i-o aplicăm aceluși om deșirat și fără nici o busolă care e d. Nicolae Iorga. Atitudinea lui în această gravă problemă de stat a fost de-adreptul nebunească. Impressionismul maladiv al acestui profesor îl târâse pe povârnișul unor sbârleli, ridicole de altfel și fără consecințe pentru acei cari îl cunosc, dar supărătoare pentru ansamblul solemn pe care trebuie să și-l împrimute o țară în astfel de momente.

D. Nicolae Iorga a avut alerul în consiliul de Coroană, că îl lu-bește mai mult pe principe decât însuși Suveranul. Așa a spus-o cel puțin. Mai apoi, după consiliu, s'a năpustit, dezordonat cum este,

asupra partidului său, îndrumându-l pe o cale de șovăiri, penibilă chiar și în condițiile primitive în cari se găsesc unele organisme politice dela noi. De unde partidul național, prin glasul reprezentanților săi, declarase în fața țării că primește soluția impusă de Rege, ca suprem judecător în materie, peste două trei zile, abia, a început să facă rezerve, cu intenții de șantaj, și a pornit o campanie incertă plină de insinuări tulburătoare.

Așa a făcut d. Nicolae Iorga. Și-a răspândit veninul în țară și pe urmă a plecat cu tam-tam, vestind lumii că are în vine picături de sânge fanariot. Adecă, vezi dumneata, ilustrul nostru conferențoman călător ar ști prin intrigi să facă și să desfacă Domni, ca pe vremea turcilor. Ca și când, de acolo dela Copenhaga, unde pripește dsa scandinavilor nedumeriți o dizertație mai mult sau mai puțin istorică, s'ar putea orândui soarta României.

Dar cecece nu a putut d. Nicolae Iorga să continue, fiindcă îl chema streinătatea, după cum ne asigură d. Anghelescu, ministrul Instrucției, au continuat locotenenții săi de aici și semenii săi întru fanariotism. Mai multe clici de profitori grăbiți au prins prada în mână și au început să o speculeze, fiecare în parte sau în asociație. Metoda era cea arhicunoscută dela Aretino încoace. Pe deoparte aceste clici lansau vești fantastice, pe cari nu le-au discutat serios decât cucoanele naive, iar pe de altă parte, din când în când, prezintau chitanțe de plată în numerar politic, pentru... stârpirea lor.

Nimeni nu a apreciat însă prea mult jocul acesta, căci oricine își dă seama, că nu prin expediente de această categorie se poate ridica cineva la guvernarea țării. Bietul Aretino a putut să-și câștige pâinea zilnică prin pamfletele sale, dar nici un om al Renașterii nu s'a gândit să facă din el guvernator al vr'unei cetăți italiene. Ori cizici, de Argetoianu, nu-i așa? Partidele politice, după cât știm, prin alte mijloace constructive se impun la cârma unei țări. Și în orice caz, astăzi, când în politică se operează cu mulțimile, obiceiurile cetădine nu mai prind. Monarhia noastră e definitivă prin dogma românească instituită pentru totdeauna sub acest raport în sufletul poporului. Și chiar dacă nu ar fi această dogmă, este Regele și este Regina, Suveranii țării, cari fiecare, personal, s'au legat de inima noastră și nu mai pot ieși din ea.

De ce să prăpădim, deci, atâta putere de imaginație pentru nimic? Se vede însă, că obiceiuiții cancanurilor fac de amorul artei și inutilități...

Ei, dar de data aceasta toate s'au isprăvit în relativ scurtă vreme. Insuși acela, pe care îl aruncau intriganții ca pe o minge după pofta inimilor, intervine cu energii și le taie din rădăcină orice posibilitate de a continua. Prințul Carol, prin scrisoarea ce a trimis Patriarhului pentru a fi publicată, lămurește neted întreaga sa tragedie. O lămurește din punctul de vedere care poate să ne intereseze pe noi. Nici Regele, nici Regina și nici vr'un „complot“ oarecare nu l'au determinat, spune prințul, să facă cecece a făcut. — „Nimeni nu m'a silit,



afirmă limpede el. *Am acționat după singura mea voință și complex conștient de fapta mea.*” Aceste sunt textual vorbele prințului.

Dar nu numai atât. Fostul moștenitor arată clar, făcând evidentă aluzie la consiliul de Coroană, că *„în clipele de restrînte ale ultimei luni, mi-s'a părut, prin prizma depărtării, că văd un fapt îmbucurător; am avut viziunea că toate elementele politice ale României au format bloc împrejurul Suveranului, alinându-i astfel grija de Părinte și de Domnitor*”. Ceeace înseamnă, că atunci când Regele a propus oame-nilor politici ai țării să primească abdicarea prințului, și atunci când acești oameni politici au primit soluția regală, bine au făcut că au primit-o.

Aceste cuvinte le spune categoric însuși prințul Carol. Mai au prin urmare ceva de zis intriganții?

Și fostul moștenitor nu se oprește numai aici. El pecetluște drept *„nespus păcat în fața Atotputernicului*” orice încercare de a arunca răspunderea faptei sale asupra altora și face un cald apel către noi *„unde luptele politice sunt așa de aprige”* să ne strângem în jurul Regelui și Reginei *„cari au știut totdeauna să bată într'o inimă cu poporul lor*”.

Aceasta este mărturisirea prințului în fața celui mai înalt duhovnic al țării, după cum spune el atât de bine. Mai încapă deci vr'o discuție?... Nu! Scrisoarea prințului Carol e cea mai perfectă dezavuare a întregii campanii de murdării întreprinsă cu tot felul de mijloace de inconștienți, de intriganți și de dușmani ai țării. Și ea este în aceiaș vreme și o lecție care se administrează aceloră cari s'au servit de numele prințului, pentru a-și face anume trebșoare meschine.

Iată de ce ne-am crezut datori să o înregistrăm, stăruind încă odată asupra durerosului act săvârșit în consiliul de Coroană dela Sinaia. Această scrisoare credem că va pune capăt pentru todeauna tuturor incertitudinilor, și așa zișii bărbați politici cari au pescuit până acum în propria lor apă tulbure își vor căuta de treabă, scontând alte nenorociri, de cari, de altfel, să ne ferească Dumnezeu.

O încrestare a acestui epilog se mai impunea de altfel și dintr'un alt punct de vedere. Se simțea nevoia unor precizări, pe urma zguduirii puternice ce am suferit. Simțeam lipsa unui examen de conștiință, după ce a trecut peste capetele noastre mâna destinului.

De sigur că abdicarea prințului Carol ne-a pricinuit o adâncă frământare. Poporul nostru, care are suplețea latină și rezistența vânoasă în fața sorții, a suportat-o însă cu bărbăție. Zadarnice au fost toate eclipsele politicaștrilor și inofensive au fost băiguielile nepricepuților, valul nu ne-a clintit din loc. Am rămas tot ce am fost, în noua noastră țară, liniștiți și hotărâți, cu credință în suflete și cu coroana de oțel în brațe...

Nimeni nu ne-o va putea smulge.

EUGEN GOGA



## Impotriva tradiției ?

„*Ideei Europene*“ i-a venit ideea să chestioneze pe câția dintre scriitorii noștri cu suprafață literară asupra *crezului*, care le conduce pana spre gloria culturii românești.

Se știe, că acest *credo* e foarte buclucaș, chiar în materie de religie. Dovadă că sfânta biserică a lui Hristos a fost mult frământată în decursul veacurilor de problemele pe cari le ridica în mintea credincioșilor *crezul*, și nu puține au fost sciziunile pricinuite de ele în sânul acestei biserici.

Nimic mai firesc dar, decât ca în materie de artă, unde criteriile de judecată se întemeiază pe un teren și mai fugitiv, foarte numeroasele *crezuri* exprimate de regimentele „șefilor de școală“ (fiecare scriitor care se respectă se socotește cu dela sine putere șef de școală) să pricinuiască vii discuții și animate controverse.

Aceasta s'a întâmplat și acum în urmă, când *Ideea Europeană* a publicat alături „crezurile“ literare ale dlor Liviu Rebreanu și Ion Minulescu, atât de opuse la prima vedere, încât păreau două spade dușmănos încrucișate.

Cercetându-le mai de aproape, vom vedea că violenta controversă dintre ele rămâne o simplă iluzie de optică intelectuală.

D. Liviu Rebreanu, așezat și grav, cuminte și convins, ca un capitol din „Pădurea Spânzuraților“, a glăsuț astfel: „*Creația nici în literatură nu face salturi. E o verigă între trecut și viitor. Iși implântă adânc rădăcinile în pământ, ca să poată urca mai sus spre cer. Se uită cu evlavie pioasă înapoi, spre a putea privi mai sigur înainte. Nu-și închipuie nici o secundă, că înaintea ei n'a existat nimic și după ea se va prăbuși tot. Și mai încolo: „Dacă privești arta drept creație, trebuie să-i atrițui și o valoare etică. Artă, ca ușoară jucărie, ar fi tot atât de incomprehensibilă ca și viața socotită fără rost“.*

Toate acestea, d. Liviu Rebreanu le spune după ce și-a luat măsura de precauție, de a pune o graniță între dsa și reprezentanții estetismului „amatori de rafinării stilistice“ și „extravaganțe sentimentale“.

În fața acestei predici grave, autorul „*Romanțelor pentru mai târziu*” și „*Menechinului sentimental*”, Ion Minulescu se ridică amuzant, vioiu și paradoxal, învâluind enormitățile pe care le debitează în verva lui colorată și interesantă.

Fără multă vorbă, dsa trage cu pistolul în tradiție ca într'un sbirc ce vine să-i închidă muzele într'o Bastilie imaginară.

Este, scurt, împotriva tradiției.

Dece ?

Fiindcă „*a creia înseamnă a dărâma,*” pentrucă: „*meșteșugul frumosului ne se perpetuează prin ce există, ci numai prin ce nu există încă,*” fiindcă „*cel care se adăpostește sub acoperișul așa zisei tradiții artistice nu poate fi artist adevărat,*” pentrucă: „*tradiția nu creiază decât copiiți, papagali, savanți și caligrafi,*” fiindcă: „*tradiția exclude noutatea, invenția, libertatea, fantezia, spontaneitatea, nebunia și păcatul*”.

După ce am arătat credințele exprimate de cei doi antagoniști, să arătăm, traducându-le spusele pe limba exactă a logicei, foarte maltratată de excesul sentimental al convingerilor lor, că — vai ! — nimic nou sub soare: Liviu Rebreanu și Ion Minulescu sunt tot atât de aproape unul de altul ca și Zola de Baudelaire (pentru a ie face plăcere).

Întâi în chestia motivului principal: tradiția.

A o mai discută serios devine pueril. Orice îndoială asupra ei e de mult perimată.

Evident, tradiție înseamnă trecut. Dar nu câteva *tone de timp brut agățat de picioarele noastre pentru a ne trage înapoi, ci tocmai acel minunat patrimoniu spiritual care caracterizează etapele de creație ale acestui trecut, și care ne dă echilibrul absolut necesar pentru a pași în viitor.*

Pe lângă acest patrimoniu spiritual, tradiție mai înseamnă însăși aparatul vital al intelectului nostru. E ereditatea interioară, care ne pune la îndemână ultimul grad la care au ajuns puțința noastră de a percepție, experiența noastră mintală, pătrunderea sensibilității noastre.

Pentru a „dărâma”, cum zice poetul Minulescu, ar trebui să ne dărâmăm întâi pe noi, cu tot ce avem în noi din trecut, cu tot *possumusul* nostru de a creia, ar trebui să ne distrugem așa cum suntem și să o luăm *da capo*, dela vremea cavernelor, ceea ce nu ne pare tocmai agreabil, oricât de originale gusturi am avea.

Așa dar, fără tradiție, construcția noastră psihică actuală ar cădea; fără tradiție orice creație este imposibilă.

Prin urmare, tradiția fiind o condiție *sine qua non* în creația artistică, nu putem fi nici *împotriva ei*, nici *pentru ea*, ci numai *cu ea*.

Sub raza acestui mic reflector de adevăr, controversa dintre domnii Liviu Rebreanu și Ion Minulescu rămâne ceea ce este: o simplă afirmare sentimentală a unor înclinări personale, unde nu intră decât nuanțe, iar nu opoziții de fond.

D. Liviu Rebreanu n'are a se alarma în chestia amatorilor de „*extravaganțe sentimentale*” fiindcă de pildă, unul Verlaine, poet fran-

cez avea de-astea, și n'a prea stricat nimic, pentru că mai avea ceva: *talent*.

Și când e talent, nu e pericol.

Nici poetul Ion Minulescu n'are a se alarma că „*tradiția nu creiază decât copști...*” fiindcă se întâmplă ca un astfel de copist „creiat” de tradiție să fie Anatole France, un atare „papagal” să poarte numele de Goethe și „caligraful” să fie un Flaubert.

Mai departe, se poate ca acel artist „*neadevărat*”, care se adăpostește sub acoperișul tradiției, să fie un Eminescu, pe care a-l contesta ne pare cam riscat.

Așadar nici *pro*, nici *contra*; cu tradiția și cu talentul n'are nimeni să se teamă de rugină...

V. RUSSU ȘIRIANU





## Criza politiceii interne în Ungaria

— Câteva concluzii —

Deodată cu sancțiunile ce urmează a se aplica Ungariei pentru falsificarea bancnotelor franceze, presa internațională pune și chestiunea formei de guvernământ, în ansamblul ei, pentru a tăia odată pentru totdeauna posibilitatea, ca o mână de oameni zvăpăiați, cari dețin situația politică, să mai poată tulbura vreodată pacea Europei și siguranța statelor limitrofe. În această ordine de idei, unele ziare preconizează un control militar al Ungariei, altele o schimbare radicală regimului intern al ei. Chestiunea aceasta angajează și preocuparea foarte de aproape a guvernelor, după cum dovedește întrevederea ministrilor de externe ai Micii Antante ținută de curând la Timișoara. Așa fiind lucrurile, opinia publică românească trebuie să ia și ea o atitudine în această gravă problemă, pentru că România a fost și este țara cea mai dușmănos atacată de actualii potențați ai regimului din vecini.

Neutralizarea focarului din Ungaria nu se poate face, credem noi, numai pe calea unor măsuri de constrângere venite din afară. Prin acest mijloc s'ar putea temporiza, suspenda, acțiunile inflamabile, dar nu și stârpi. Controlul militar al Ungariei, exercitat de o putere streină, ar jigni în așa măsură orgoliul național cunoscut al ungarilor, încât ura și dorul de revanșă, care s'ar comprima în timpul acestui control, ar izbucni cu o furie și mai mare a doua zi după ridicarea măsurilor de constrângere. Nu credem că ar duce la bun scop nici ceialaltă metodă, aceea a schimbării revoluționare, susținută mai ales de conducătorul spiritual al emigranților, d. Jász Oszkár, care preconizează înlăturarea bruscă a actualei clase conducătoare și înlocuirea ei prin elementele care au făcut și au condus revoluția octobristă.

Soluția adevărată și reală ar trebui, deci, căutate aiurea, evitând și una și alta din cele două idei opuse și radicale. Noi am înclina spre o soluție intermediară, pașnică, care să concilieze pe amândouă: spre o tutelă binevoitoare a Ungariei, exercitată fie de Marea, fie de Mica Antantă.

Schimbând cursul politice interne maghiare, trebuie să ținem seamă, până în cele mai mici amănunte, de istoria politică și socială a acestui stat, dacă vrem ca viitoarea lui evoluție să se așeze pe baze noi și de durată lungă.

Am arătat, într'un articol precedent, că tradiționalismul joacă un rol foarte important în viața publică a Ungariei. Clasa conducătoare actuală, cu toată viițile ei, este totuși purtătoarea calităților de rasă ale ungarilor. În afară de aceasta, ea a știut să strecoare și să desvolte în toate direcțiile conștiința, că a fost apărătoarea naționalității maghiare în toate vremurile. Istoria pragmatică a poporului maghiar e istoria acestei clase. Mai adăugând la aceasta și firea înclinată spre romantism a ungarului, nu s'ar putea spune, că la un moment dat ea n'ar putea avea niciun fel de ascendență asupra poporului maghiar.

Dar nu acesta este argumentul principal, ci structura socială specifică a poporului maghiar.

Am arătat, nu demult, că grosul poporului maghiar — țărănimea — nu este angajată în viața politică a Ungariei. Lipsită de mijloacele accesibile acestei manifestări, — de pământ și vot — ea a fost și este, pur și simplu, stăpânită. Al doilea factor numeric, muncitorimea, se găsește într'o situație analoagă, cu deosebirea că ea este dispusă să-și primească oricând orientarea de aiurea, cu predilecție dela Moscova, după cum am văzut cu prilejul aventurii lui Bela Kun. Burghezia, care în cazul dat ar fi de utilitate foarte prețioasă, este încă în formație. Și atâta câtă există, ea se găsește în promiscuitate cu evreimea și în influența acesteia.

Aceasta fiind starea de fapt a lucrurilor, este cât se poate de firească întrebarea: pe ce elemente lăuntrice să se bizuie tutela exercitată din afară, și dela care așteptăm să dea naștere unui nou curs și de durată politice maghiare? Căci nu ne închipuim că ar fi o schimbare norocoasă aceea, care ar aduce în locul teroarei albe pe aceea roșie.

Concluzia noastră este:

Schimbarea regimului intern al Ungariei să nu se facă brusc, ci în etape, pe cale evolutivă. Să se cheme la viață factorul numeric autohton, țărănimea, prin reforme radicale — agrare și electorale — elaborate în spiritul legilor statelor împrejmuitoare, îngrijind foarte de aproape, ca schimbarea de regim să meargă mână în mână cu educația politică a maselor. Să-i facilităm poporului maghiar să cuvânte sub raport politic, și învățând acest meșteșug, conducerea politică a statului va trece, fatalmente, dela clasa istorică feudală de astăzi la burghezia națională existentă, și mai ales la aceea viitoare.

P. NEMOIANU



## Nunta lui Nedelea

Vă aduceți aminte, desigur, de vestita *Nuntă a Zamferei*... Datorită geniului epic al nemuritorului George Coșbuc, fericitul eveniment a rămas încrestat pentru totdeauna pe răbojul poeziei românești:

*...Și'n vremea cât s'au cununat,  
S'a 'ntins poporul adunat,  
Să joace'n drum după tilinci:  
Feciori, la zece fete, cincii,  
Cu zdrângăneii la opinci,  
Ca'n port de sat...*

Și n'ați uitat, nu-i așa? nici nunta ca'n povești a lui *Călin*, cu desfășurarea aceluia minunat cortegiu nupțial, pus în mișcare de închipuirea vie a celui mai mare poet dintre câți s'au născut pe pământul nostru:

*Iată vine nunta'ntrăgă: vornicel e-un grierel,  
Ii sar purici înaintea cu potcoave de oșel;  
In vieșmânt de catifele un bondar rotund în pântec  
Somnoros, pe nas, ca popii, glăsuiește 'ncet un cântec,  
O cojiță de alună trag lăcuste, podu-l scutur,  
Cu musteața răsucită șade'n ea un mire flutur...*

Basmele din bătrâni mai pomenesc, și ele, despre o altă nuntă faimoasă, a lui *Pepelea*... Dar, de data aceasta, nu e vorba nici despre nunta lui *Călin*, nici despre nunta *Zamferei*, nici despre nunta lui *Pepelea*. E vorba, pur și simplu, despre nunta lui *Nedelea*.

Acest *Nedelea*, doamnelor și domnilor, nu e, la rândul lui, vreun mire-flutur, cum ați putea să credeți dacă nu v'am lămurit mai repede, ci e reporter, de zi și de noapte, la *Adevărul* dlui Kalman Blumenfeld din strada Sărindar, și-l chiamă, după actul de naștere: *Nadler*. Cu toate acestea, nunta lui *Nedelea* amenință să rămână și ea de pomină, cași alte nunți celebre, dacă nu în literatură, cel puțin în istoria gazetăriei române.

Și iată cum...

Avem înaintea ochilor noștri primul număr din ziarul *Fericirea*\*), tipărit cu un lux de clișee și literă variată în aceleași ateliere ale tipografiei Socec, de unde au pornit în lume, la 1884, și *Poeziile* lui Mihail Eminescu. Pe prima pagină a *Fericirii* ne privește, solemn și surâzător, portretul tânărului Nedelea (Jean), care a pozat înaintea fotografului ținându-și mâna stângă la bărbie. Nu se știe, dacă fericitul ziarist a încercat astfel să arate că gândește, sau a voit să vadă dacă e bine bărbierit. Lângă fotografia dulcelui Jean, cu litere cât pumnul, următoarea lămurire prealabilă:

## Fericitul eveniment gazetăresc de astăzi

„Astăzi apare primul număr al ziarului *Fericirea* și se grăbește să aducă la cunoștința cititorilor săi cel mai fericit eveniment petrecut astăzi, 14 Februarie 1926 în sânul familiilor I. Șaraga și L. Nedelea, prin căsătoria dnei Ella Șaraga cu dl Jean Nedelea“.

În calitatea sa de reporter conștiințios, care s'a obișnuit să înregistreze fiecare eveniment potrivit cu importanța acestuia, dl Jean Nedelea nu s'a mulțumit să-și anunțe nunta printr'o scurtă informație la „Ultima Oră“ a *Adevărului*, cași când ar fi fost vorba de sosirea dlui Henri Barbusse; sau printr'un lung reportaj, cași când ar fi fost vorba de o conferință a Micei Antante; sau printr'o ediție specială, cași când ar fi fost vorba de căderea guvernului. Pentru nunta sa, dl Jean Nedelea a scos un ziar întreg. Presa română se înmulțește astfel cu un nou organ. Publicul îi va fi veșnic recunoscător...

Nunta lui Nedelea, imortalizată cu ajutorul tiparului, nu are rămănea mai prejos decât nunta lui Pepelea!

E drept, că nașul lui Nedelea n'a fost nici bătrânul Grun, nici Rusanda lui, nici mândrul soare cu mândra lună, ca la nuntele nuptiale vestite. Naș a fost dl S. Schwartz, pe care ziarul *Fericirea* ni-l întârșează în costum de „gentleman-riders“, cu cisme de lac, cu mănuși răsfărante peste labă și cu cravașa în mâna dreaptă, ca cel mai autentic lord Derby de pe hipodromul dela Epsom. Dl S. Schwartz, care e azi proprietar de cai de curse și împreună cu dl Iancu Șaraga, tatăl miresei, proprietarul proaspăt, de după război, al atelierelor Socec, (unde s'au tipărit, câteva decenii de-arândul, vechile *Convorbiri literare*,) a fost totdeauna un om de sport și de cultură. Acum câțiva ani, cu mult înainte de lupta dela Mărășești (unde, din întâmplare, nu s'a distins nici călare, nici pe jos) dl S. Schwartz vindea cărți poștale ilustrate. Mergându-i cam prost cu acest negoț cultural, marele industriaș de astăzi s'a apucat să facă pe leul într'o panoramă din Târgul Moșilor. Despre aceste vechi îndeletniciri sportive, s'ar părea că sunt unele dovezi indiscutabile. (Firește, tot cărți poștale...)

\*) Pentruca cititorii acestei reviste să nu mai aibă nicio îndoială asupra spuselor noastre, am reprodus mai sus frontispiciul interesantei publicații nuptiale.



Astăzi, atelierul Socec, în locul *Convorbirilor literare*, editează ziarul *Fericirea*, iar d. S. Schwartz, vânzătorul de cărți poștale, leul dela Moși, e generosul naș al mirelui Jean Nedelea, reporter la *Adevărul*. Din punct de vedere gazetăresc, recunoaștem, nu i se poate găsi niciun cusur ziarului *Fericirea*. Are de toate. Articol de fond, versuri, ilustrații, un interview cu Zelic Șor, informații, foileton, serviciu telegrafic și Mică Publicitate. Nu-i lipsește nimic. Confratele Nadler își cunoaște meseria!

Să reproducem, deci, la întâmplare, acest fragment de cald acrostih, închinat tinerei mirese:

*Astăzi, sperî ca niciodată, să fii mult mai mulțumită,  
Nu ai frică, Jean Nedelea te va face fericită.*

În articolul de fond, d. Gogu Niculescu, de-a bună seama primul redactor al ziarului *Fericirea*, se încurcă în câteva considerații generale asupra celei de a șasea taine, a căsătoriei, încheiînd astfel: „Căci după cum băiatul se desparte de tot ce are mai scump, familia lui, prietenii lui, pentru aleasa inimii lui, tot astfel se întâmplă și cu fata, ca în urmă, încredințându-se unul altuia să-și așeze noua viață, noul trai, la care sunt chemați, să urmeze cele arătate mai sus, pentru că numai în felul acesta durează o căsnicie adevărată, dela care se formează familia adevărată, și așa mai departe formînd bazele societății solide, bucurîndu-se astfel nu numai ei singuri de rodul dragostei lor și a muncii lor ci și familiile lor, prietenii lor, în fine toată societatea.

Solid, articolul de fond, n'aveți ce zice!

În schimb, Mica Publicitate e plină de duh. Dăm și din acest capitol câteva mostre:

„1.000.000 lei ofer ca zestre domnului care îmi va dovedi că mă ia în căsătorie dezinteresat.“

„Caut pantofi speciali pentru telegrafia fără fir pe subt masă“.

„Bani cu dobîndă mică, la ziar, subt „Putregaiu“ numai seara între 6—8 în sala de mese“.

Și așa mai departe. Iată, la rubrica faptelor diverse: „*Groaznică catastrofă din Capitală*“. Reproducem și de aci, aidoma:

„Din cauza vremii frumoase din ultimele zile — în vederea nunții d-rei Ella Șaraga cu dl Jean Nedelea — apele Dâmboviței transformîndu-se în vin, cârciumarii și-au desfîndat butoaiile și băutorii gâtsele“.

„Pornindu-se o băătură strașnică, cum nu s'a mai pomenit nici în basme avem de înregistrat sute de victime din care majoritatea face parte din personalul caselor „Socec“ și „Alcalay“.

„Sunt foarte mulți piliți extra ordinar și pentru ca victimele să fie readuse la normal (s'o poată porni din nou), au fost nevoite să fie supuse unei supra alimentări cu sărături servite de Signor Costamagna”.

„Cei mai puțin piliți continuă și acum să bea zamă de struguri și credem că până în zori vom avea de înregistrat cea mai fenomenală beție din câte s'au pomenit vre-odată”.

(Ai zice un fragment din „Gargantua și Pantagruel”. Unde ești, messire Rabelais?)

Dar, cea mai reușită colaborare la ziarul *Fericirea* a fost să fie tot a lui Jean Nedelea, mirele, care într'un interviu-expris a declarat următoarele: — „Aș mai avea și altele de spus, dar cum sunt foarte obligat să răspund la toate manifestările de simpatie ce mi se arată în astăseară, vă rog să arătați personalului redacțional al *Fericirii* mulțumirile mele și ale soției mele, promițându-vă de a vă scrie dela Nisa...”

Noi, din partea noastră, nu promitem nimic. Dar, ca să colaborăm și noi la lămurirea opiniei publice în ceea ce privește nunta lui Nedelea, vă oferim mai jos o mică ilustrație, reprezentând pe norocosul mire scriind dela Nisa personalului redacțional al ziarului *Fericirea*...

ALEXANDRU HODOȘ





## Minoritățile de aiurea

Revista bilunară *Magyar Kisebbség*, redactată de dl Jakabffy Elemér, vicepreședinte al partidului maghiar dela noi, care dela o vreme-încoace tinde să se impue ca singura tribună politică a maghiarilor din toate statele successorale, publică un lung și cuprinzător studiu asupra situației ungarilor din Iugo-Slavia, din care credem nimerit să reproducem câteva pasagii și pentru opinia publică românească :

„Nicăiri — zice *Magyar Kisebbség* — soarta maghiarimei nu e trandafirică, dar nu e mai puțin adevărat, că nicăiri nu trăiește sub o teroare fizică mai aspră decât aci. „Dobrovoliăț-ul“, (legionar, voluntar) ce teroare îngrozitoare ! El are armă ca să apere granițele de nord ale Serbiei-Mari de elementul dușmănos ideii de stat, cari sunt maghiarii; „dobrovoliățul“ cere și capătă pământ — opt iugăre — gratuit din averea strămoșească a maghiarilor, pe care însă nu-l cultivă, ci îl dă în arendă, pentrucă e trândav și nu se pricepe la agricultură. Il arendează tot fostului proprietar și se prezintă la vremea recoltei pentru a-și lua partea. Plângere? Autoritățile îl pedepsesc tot pe fostul proprietar, acun arendaș, pentrucă contrar legii a luat în arendă propriul său pământ. Dacă „dobrovoliățul“, apărător al statului are nevoie de slănină, intră în casa ungarului și ia. Dacă acesta s'ar împotrivi, atunci urmează grava acuzațiune a iredentismului, a spionajului, a comunismului. „Izbeqlița“ (refugiații): aceștia sunt groaza specială a celor din Barania și Bacika. Sunt refugiați din Ungaria ciuntită, cari au optat pentru cetățenia Iugo-slavă. Ei stau în casele maghiarilor, în camerele de oaspeți, pe când proprietarul maghiar se strâmtorește în grajd și hambar. Dacă se atinge și de făina ungarului, nu e nicio mirare, căci acesta este un drept balcanic. Cine nu cunoaște asociațiile patriotice „Oriuna—Sronao“? Spargerea firmelor, ferestrelor și capetelor în scop de a „consolida“ statul Iugoslav, acestea constituiesc cronica eroică a celor două organizațiuni. Aruncarea în aer a tipografiilor, distrugerea redacțiilor, furtul registrelor comerciale cu automobilul, acestea sunt actele lor de cultură.

Iată atmosfera istorică în care trăiește maghiarimea din Iugo-

Slavia de șapte ani încoace. Dar partidul maghiar, totuși, a luat naștere.

Strângerea rândurilor trebuia să se întâmple, pentru că cinci sute de mii de unguri nu-și puteau permite luxul, fără primejdia de a se ruina complet, să formeze mai multe partide.

Inchegarea rândurilor se putea face pe două căi: sau în temeiul drepturilor date și garantate pe seama minorităților prin tratatele de pace, pășind ca un partid minoritar independent, sau să se așeze pe o platformă pur maghiară, bazați pe Constituția țării. Pe cea dintâi ideile era imposibil să se clădească, deoarece mentalitatea politică sârbească ar fi văzut în aceasta negațiunea suveranității statului, urmărind orice tendințe de separatism declarat; astfel nu a rămas alta de făcut, decât să se organizeze pe bază exclusiv maghiară, recunoscând Constituția țării votată la Vidovdan. În principiu, platforma aceasta a fost bună.

Dar dificultățile cele mai mari, partidul maghiar nu le-a întâmpinat din cauza programului său, ci a tacticei ce trebuia să urmeze. În această privință i-s-au adus cele mai răutăcioase acuzațiuni din toate părțile. Cu Pasici a tratat în mai multe rânduri, dar fără să reușească a stoarce vreo garanție în ce privește reforma agrară și școlară, la care avea dreptul în baza tratatelor de pace. Pactarea cu faimosul Pribicevici era și mai imposibilă, de vreme ce, se știe, cele mai multe plângeri, lacrimi, închisori, sugrumarea școalelor, confiscarea pământului, se leagă de acest nume odios. Înțelegerea cu Vidovici era singură posibilă, dacă căderea lui nu ar fi fost prematură. Alianța cu Radici ar fi însemnat desființarea sigură, deoarece în acest caz partidul maghiar s'ar fi pus în postura unui separatism complotist.

În asemenea împrejurări, partidul maghiar a făcut bine că nu s'a amestecat în lupta politică dintre partidele iugo-slave. Până acum aceasta era singura tactică posibilă. Dar unde este succesul pozitiv? Vremurile în Balcani sunt foarte capricioase; ceea ce astăzi constituie un succes, mâine va putea fi o cauză a căderii.

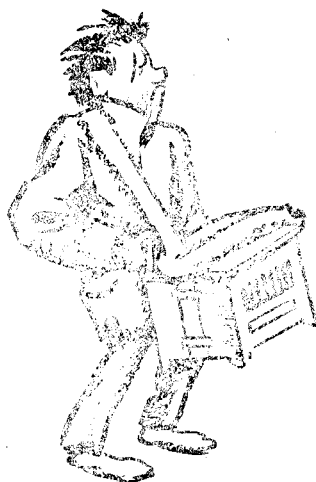
Am reprodus aceste câteva fragmente nu pentru a găsi prilej să influențăm cercurile noastre diriguitoare să adopte aceeași tactică față de minoritățile dela noi. Tratatamentul pe care îl aplică sârbii, de altfel, este incompatibil cu firea românului. Să continuăm, deci, în a trata pe minoritari cu largul spirit de toleranță, care la noi a devenit o tradiție. Dar, păstrând această linie de conduită, nu înseamnă că trebuie să ne lăsăm a fi terorizați și uneori direct batjocoriți. Să se știe odată pentru totdeauna, că în Banat, de unde tolerăm ca dl Iakabffy să dea alarma pe chestiunea drepturilor la viața națională a ungarilor din toate statele Micii Antante, *nu există o problemă ungrească*. Aceasta nu împiedecă însă pe actualii conducători spirituali ai maghiarimei ardelenene să mistifice acest adevăr, bazați numai pe amintirea granițelor de ieri. Pământul, oricât de unguresc l-ar socoti unii și în Banat, nu poate avea exigențe de ordin cultural și național. Cei cari îl mun-

cesc n'au fost, nu sunt și cu atât mai puțin nu vor putea fi unguri de aci înainte.

Dar, dl Izakffy Elemer, vicepreședintele partidului maghiar din Ardeal (nu și din Banat), și președinte al secției minoritare în sânul aceleiaș organizații, care adăpostește în paginile revistei conduse de dsa plângerile ungarilor din Iugo-Slavia, este identic cu acela care a redactat memoriul coloniștilor maghiari din Banat adresat Ligii Națiunilor. În această triplă calitate a sa, ni-se pare că a umblat și pela Geneva, susținând din răspuțeri cauza ungurească, cu care prilej, se știe, era cât p'aci să ne remarcăm ca cel mai intolerant popor din această parte a Europei. Și acasă, având la spate un regiment de coloniști aduși dela Szekesfehervár, se războește cumplit cu toată lumea ron.ânească, luându-ne foarte de sus.

La urma urmelor, e treaba sa cum crede că își servește mai bine nația. Totuși, am dori să vedem în zbućiumul său și un dram de sinceritate și de bunăcredință; apoi să facă și operă întreagă, căci și-a însumat toate calitățile oficiale necesare, până și subț raport internațional. Aceasta este: să spună și la Geneva, și pe unde se vor mai întâlni reprezentanții minoritari din toate țările, ceea ce spune la adăpostul toleranței noastre în revista sa cu privire la ungurii din Iugo-Slavia, fie direct, fie prin aceia cari îi furnizează aceste date, și să fie mai loial și mai drept față de o țară, de a cărei lungă răbdare nu se poate abuza la infinit.

I. BĂNĂȚEANU





## Doctrina statului național

— O teorie ciudată —

*„Națiunile origine și limbă  
sunt simple prejudecâți”.*

*„Va veni momentul, când  
statul se va învechi și el,  
și când frontierele nu vor  
mai corăspunde la nimic”.*

Cineva ar putea să creadă, că frazele citate mai sus sunt culese dintr'o broșură de propagandă bolșevică, legată în scoarțe purpurii, din acele destinate să învețe pe muncitorii din toate colțurile lumii, că ideea de patrie e o drăcească născocire capitalistă, la adăpostul căreia se țin planurile de exploatare ale infamei burghezii... Dar nu e așa. Pasagiile reproduse la începutul acestui articol fac parte dintr'o conferință rostită de dl N. Iorga la Paris. N'aveți dreptul să vă îndoiiți. Conferința a fost publicată în *Neamul Românesc* și investită cu toate garanțiile unei perfecte autenticități.

Vreme de douăzeci de ani, se știe, dl N. Iorga a trăit din zbăr-năiala oratorică a doctrinei naționaliste. De-alungul și de-a latul țării, în răgazul acestor două decenii, barba sa a tremurat pela toate în-trunirile pe coarda patriotică, luând, adeseori, aspectul unui fragment de tricolor. A scris șapte mii de articole, a ținut cursuri inflamabile la studenți, asmuțindu-i asupra geamurilor evreiești, a propagat cu scrâșniri de dinți ura de rasă, și a lansat lozincă naționalismului literar în paginile *Semănătorului*, lăsând impresia că crede orbește în acelaș adevăruri elementare, pe cari le disprețuiește astăzi. S'ar părea, că măn-cătorul de străini de altădată a devenit un umanitarist tot atât de feroce

Poate să ne mai mire ceva, când e vorba de dl N. Iorga? N'a parcurs elasticul istoric, în toate sensurile, toate opiniile pe cari le poate mărturisi, în veacul al douăzecilea, un locuitor al Europei? N'a adoptat el, de-alungul unei existențe trasate în zig-zag, cele mai contradictorii atitudini?

Nu ne va mai ademeni, deci, tentația de a pune încă odată pe două coloane părerile *pro* și *contra* ale dlui N. Iorga. Ne vom mărgini să transcriem mai jos nouile convingeri ale versatilului vorbitor, pentruca lumea românească, înregistrând placa schimbată a gramofonului, să afle cu cine are de-a face.

Mai întâi, trebuie să se știe, că d. N. Iorga nu se mai pricepe să răspundă ce e statul național. — „*Să fie oare un stat național acela care are cetățeni de aceeaș rasă?*\*) La această întrebare, d. N. Iorga răspunde prin altă întrebare: „*Atunci ce e rasa?*“ Și adaugă, sentențios: „*Antropologii nu se înțeleg între ei asupra conceptului rasei.*“ Deci, pentrucă antropologii nu se înțeleg între ei, vine, repede, concluzia: „*În cazul acesta, rasa neputând fi luată drept criteriu pentru caracteristica națională a unui stat, ce rămâne: limba?*“ V'ați aștepta acum, firește, din partea ex-apostolului dela Văleni, la un răspuns afirmativ. La 1905, d. N. Iorga a făcut să se verse sânge în Piața Teatrului din București „pentru apărarea limbii românești.“ De atunci au trecut însă cei douăzeci de ani de cari pomeneam. Astăzi, pensionarul doctrinei naționaliste zice: „*Nici limba nu este un criteriu. Limba dă o iluzie de omogenitate unui stat, dar numai o iluzie.*“

Dar, dacă nici rasa, asupra căreia nu se înțeleg antropologii, și nici limba, care e numai o iluzie de omogenitate, nu mai alcătuiesc, după concepția de acum a dlui N. Iorga, chiagul sufletesc al statului național, pe ce rămâne să se rezime acesta? Fostul antisemit ne lămurște, cu ciudate accente utilitariste: „*Trebuie să se tindă la o omogenitate de atitudine, iar nu la o omogenitate de limbă!*“ Auziți, sărmani admiratori de altădată ai bărbei care bătea cu orice ocazie în roș-galben-albastru, auziți cea mai proaspătă teorie a ma-a-a-relui nostru istoric... Statul național nu e caracterizat nici prin rasă, nici prin limbă, ci printr'o simplă potrivire... de atitudine față de acest stat. Se poate-o judecată mai lipsită de ideal și mai îmbibată de oportunism, decât acest fel negustoresc de a privi rostul de viață al unei țări, care, dacă nu vă supărați, e felul de a privi al tuturor musafirilor rătăcitori, porniți în lume să-și închirieze o patrie cu contract? Nu ne ofere și aceștia, la urma urmelor, tot o... omogenitate de atitudine față de stat? Dar, întemeiându-se pe o asemenea rațiune de existență, prin excelență oportunistă, un stat se poate intitulă: național?

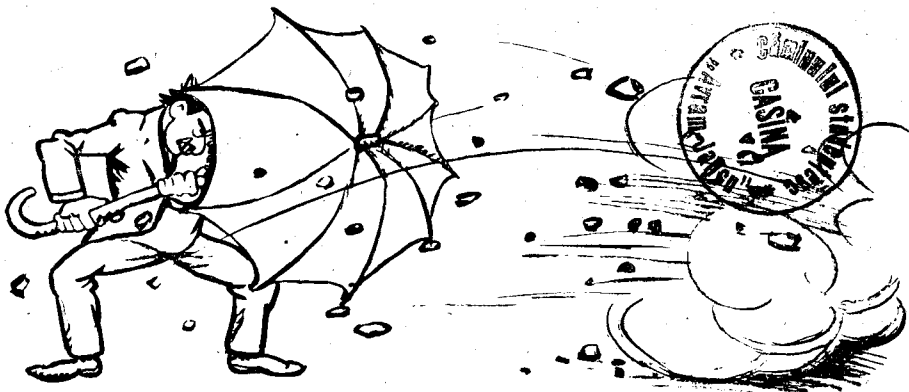
Ereziile dlui N. Iorga nu se opresc însă aci. Vorbărețul conferențiar mai crede, că „*dacă în trecut am fi avut în Principate, alături de biserica ortodoxă și o biserică catolică, rezultatul ar fi fost mai bun pentru noi, căci ar fi existat rivalitate și emulație*“ (Poporul românesc

\*) Toate citațiile noastre sunt luate, vorbă cu vorbă, din conferința publicată în *Neamul Românesc*, deci garantăm pentru exactitatea lor.

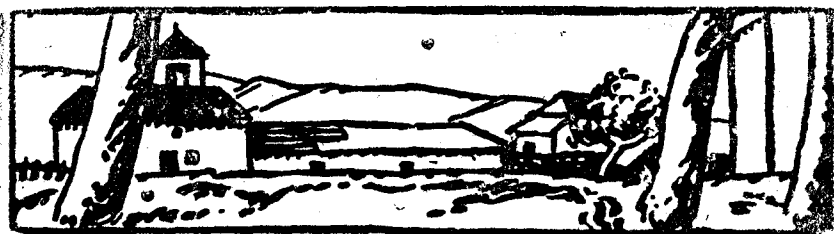
mai avea nevoie, desigur, pe lângă celelalte, și de lupte religioase). Apoi, și mai departe, dl N. Iorga emite păreri de felul acestora: „*Nu mă supără că unghurii din România să întrefină legături cu Budapesta*”. Sau: „*Noi avem germani în țară dela cari putem învăța ce este cultura germană*”. Tot astfel: „*În Basarabia ne putem iniția la frumoasa civilizație slavă*”. Și, însfârșit: „*Acolo unde se află minorități, țara e a lor cum e și a noastră...*”

Nu mai continuăm. Concluzia e aceea înscrisă ca „motto” în fruntea acestor rânduri: „*Noțiunile origine și limbă sunt simple prejudecăți*”. Și: „*Va veni momentul când statul se va învechi și el, și când frontierele nu vor mai corăspunde la nimic*”. Ne-am lămurit. Dl N. Iorga s'a făcut dincolo de granițele României (cari mai corăspund, deocamdată, la ceva) propagatorul teoriilor internaționaliste ale răposatului Lenin. Foarte bine. O singură explicație am mai cere. S'ar părea că dl N. Iorga călătorește în străinătate cu oarecari subvenții din partea guvernului. Până când să se învechească de-abinele, statul n'are nimic de zis de chipul cum se îndeplinește „propaganda” pe care o plătește cu bani grei?

ION BALINT







## Pe marginea discursului lui Mussolini

Cuvântărea intempestivă a președintelui de Consiliu bavarez, d. Heldt, prin care, dând expresie propagandei oficioase pangermaniste, cerea alipirea la Germania a porțiunii italiene a Tirolului de dincoace de Brennero, a provocat și a obținut fără întârziere un răspuns din partea primului ministru italian. D. Mussolini, înțelegând că asemenea manopere, de ori unde ar veni ele, tinzând la atingerea sau modificarea tratatelor de pace încheiate, trebuiesc respinse cu energie odată pentru totdeauna, și-a încheiat răspunsul său într'o frază lapidară, tăioasă și demnă: „*Italia nu va suferi niciodată violarea tratatelor de pace garantând frontierele cucerite cu prețul aspru al sângelui.*”

Iar la replica dlui Stresseman, prin care Cancelarul german, desavuând eșirea ministrului bavarez, adaugă totuși că „Germania își asumă și își păstrează drepturi spirituale și culturale asupra germanilor cari locuiesc dincolo de frontierele Reichului”, d. Mussolini a respins categoric, „orice discuțiune în această materie, în orice consiliu și în orice adunare.”

Cuvintele acestea hotărâte ale Ducelui Italiei au stârnit, cum era și firesc, senzație în lumea întreagă și au fost primite, — ceea ce este și mai natural, — cu sentimente diferite de acei cărora erau adresate și de ceilalți cari le înregistrau ca o simplă profesiune de credință națională.

Evident, că cei dintâi, germanii și austriacii, — cari sunt gata să strige: „*asasinii ne omoară!*” — au umplut presa mondială cu protestările lor de nevinovăție, dar lumea întreagă a înțeles că sunt chestiuni asupra cărora nu se mai poate reveni cu niciun preț, fără a stârni din nou pericolul incendiului în Europa, și că între acestea respectul tratatelor rămâne cea mai importantă. Aceasta trebuie să rămână în afară de orice discuțiune, *în orice consiliu și în orice adunare.*

D. Mussolini, vorbind în numele unui stat ale cărui sacrificii făcute în războiul mondial, i-au câștigat un loc de mare putere în

concertul mondial, — pe care înțelege să-l afirme, să-l păstreze și să-l întărească, — a încheiat spunând, că declarațiile sale nu trebuiesc considerate ca amenințări, ci ca afirmațiuni de demnitate și de forță, căci frontiera Italiei e definitivă și inviolabilă.

Atitudinea și tonul primului ministru italian au fost acele cari trebuiau să fie, acelea pe cari lumea întreagă le aștepta dela omul care cu brațul său de oțel oprise țara sa pe povârnișul prăbușirii sociale și care o reșezase solidă pe picioarele proprii, reînviind din cenușă conștiința demnității și a disciplinei romane.

Problema care s'a pus Italiei, și pe care Mussolini a rezolvat-o cu atâta hotărâre, ni se pune și nouă și cu mai multă insistență, în fiecare zi. „Drepturile spirituale și culturale“ ale vecinilor noștri asupra conaționalilor lor, cetățeni ai României, par a-i îndreptăți să facă din această chestiune nu numai o acțiune de ațâțare, fâțișă uneori ascunsă aproape totdeauna, prin presă, prin spioni sau în fața Societății Națiunilor, dar chiar să întreprindă în stil mare, aproape oficial, ruina noastră și a aliaților noștri, încercând a zdruncina creditul și economia noastră prin falsificarea banilor noștri, după ce încercaseră zadarnic să ne ruineze în fața lumii civilizate creditul nostru moral.

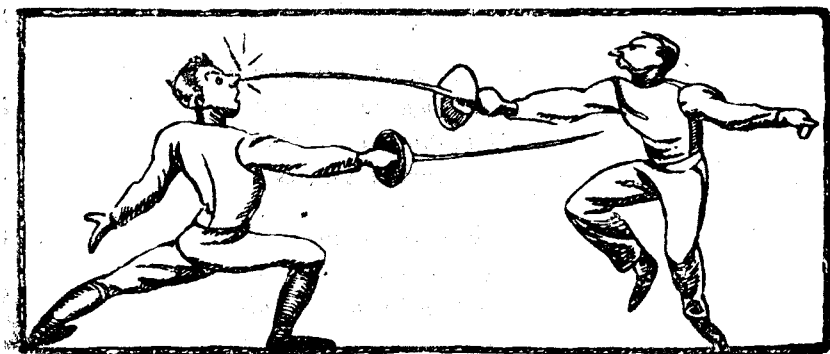
Ce am făcut noi pentru zădărnicierea și pedepsirea unor asemenea manopere, adevărate și strigătoare atentate la existența și siguranța noastră de stat? Ce măsuri am luat pentru a face imposibilă, în viitor cel puțin, repetarea unor asemenea atentate? Ce atitudine am luat față de acțiunea de ațâțare, de calomniere și de sfidare, a prea turbulenților noștri vecini?

Nu am luat nici o atitudine, deși România a sacrificat opt sute de mii din fiii săi cei mai buni pentru a colabora la alcătuirea hărței Europei actuale, pe care și acei cari au făcut sacrificii mult mai mici decât noi înțeleg s'o apere din toate puterile lor.

S'ar părea, că obosiți de o luptă care a fost peste puterile noastre, ne culcăm acuma, descurajați, lăsând corabia în voia valurilor și a furtunilor. Să nu se mai găsească în țara aceasta un singur om capabil să ia cu braț de fier frânele conducerii? Să nu mai avem oare nici o datorie față de neamul nostru, față de mormintele celor care timp de secole, prin toate furtunile, și-au trecut unul altuia lozinca independenței, mândriei, demnității românești?

Exemplele istoriei nu pot fi inutile. Preocupările noastre mărunte nu pot fi decât un fenomen trecător, după care ne vom desmetici și ne vom îndrepta din nou, mândri și fără șovăire, către culmea grea dar atât de senină a destinelor noastre.

J. PALEOLOGU



# GAZETA RIMATA

## *File de manuscris*

— Două sonete inedite —

I.

*Venise iarna, cu zăpadă mare,  
Cu lungi troiene 'n margini de pădure;  
Iscoditor, pe dealurile sure,  
Ieșise lupu 'n drum, la pertractare.*

*Singurătatea neputând să 'ndure,  
La Bădăcini, Maniu, în dezolare,  
Visase un acord de guvernare;  
Și 'ncet lăsase somnul ca să'l jure...*

*Cum sta așa, înzăpezit în perne,  
Par'că ținea un portofoliu 'n mână,  
Și era el ministru de Interne...*

*Atunci rosti, cu vocea lui exactă:  
— „Dacă mai ține geru-o săptămână,  
„Să știi, că și acordul se contractă!...”*

II.

*Dar brusc sosit, de-odată, primăvara  
Cu soare cald și revărsări de ape.  
Lumina 'n inimi umblă să ne sape,  
Și se îmbracă 'n verde toată țara.*

*Vin turmele, alene, să s'adape  
Pe la fântâni, când moale cade seara,  
Și-aleargă gândul, fâlfâind ca para,  
Din lanțul iernei încercând să scape...*

*La Bădăcini, pe prispa înșorită,  
Maniu așteaptă mult dorita veste,  
Dar vestea, pasă-mi-te, nu-i grăbită.*

*Așa a fost. Fără amor și ură,  
S'a risipit vremelnica poveste, —  
Și s'a topit acordul de căldură?*

MIHALACHE GRĂMĂȚICU





## INSEMĂRI

**Alegerile comunale.** — Rezultatele alegerilor comunale confirmă întru totul constatările noastre anterioare. Cu toate presiunile exercitate asupra populației, cu toate concesiunile acordate minorităților, cu toate făgăduielile risipite cu ușurință la un sfârșit de guvernare, partidul liberal n'a putut să obțină biruința pe care o căutase. În fața urnelor, el a ieșit definitiv înfrânt, rămânând să mediteze asupra greșelii săvârșite.

În ceea ce privește frontul unic, încheiat de cele trei partide din opoziție, se poate spune, că el și-a atins ținta, arătând cu prisosință dorința țării întregi de a se pune capăt cât mai de grabă actualului regim. Din nefericire, această alianță impusă de împrejurări, — rezultat firesc al provocărilor guvernamentale, — a scos la suprafață anumite elemente politice dubioase, a căror prezență la conducerea orașelor nu poate să fie în folosul ideii naționale.

Să nădăjduim, totuși, că triumful acestor cetățeni neofiti nu va fi decât vremelnic.

**Obrăznicii electorale.** — Am explicat îndestul, credem, în paginile acestei reviste, tâlcul politic al frontului unic, încheiat între cele trei partide de opoziție cu prilejul alegerilor comunale. Ne fiind vorba decât despre o protestare a tuturor față de provocarea guvernului liberal, care cu mijloacele cunoscute a voit să încerce o parodie de consultare a corpului electoral la sfârșitul cărmuirii sale, se înțelege dela sine, că nici unul dintre cele trei partide, vremelnic aliate în vederea unei lupte cu obiectiv precis, nu poate fi făcut răspunzător pentru actele și atitudinile altora. Limitele programatice au rămas în picioare și nicio confuzie nu e posibilă. Fiecare rămâne, deci, cu credințele sale doctrinare și cu mijloacele sale combative.

Iată pentru ce trebuie să semnalăm unele manifestări gălăgioase de intrunire publică, pe cari nu numai că nu le putem trece cu vederea, dar suntem datori să le respingem, cu legitimitate și nestăpânită scârbă. Deunăzi, într-o adunare a opoziției-unite, con-

vocată în vechia sală a „Daciei”, cunoscutul nostru client dl Dim. Dobrescu, care se intitulează președinte al „Uniunii advocaților din România” și figurează pe lista de candidați aleși la alegerile din Capitală, a rostit un discurs plin de amenințări ridicole, din cortegiul cărora n’au lipsit anumite obrăznicii de cea mai trivială speță la adresa Suveranilor noștri.

Ne-am mai ocupat în câteva rânduri de răfoiile acestui autentic Cățavencu post-belic, al cărui barbișon în neconținută agitație a tremurat în atâtea rânduri pe seama „Ligei drepturilor omului” și a altor întreprinderi umanitariste. Acest d. Dim. Dobrescu, poreclindu-se singur „procuroorul umanității”, n’a scăpat niciodată ocazia de a se da de partea dușmanilor noștri, insultându-ne țara cu o suspectă frenezie de musafir nepoftit. De data aceasta, insultele sale se îndreaptă spre Regele și spre Regina României, împotriva cărora oratorul dela „Dacia” a rostit, în aplauzele comuniștilor cari erau de față, o serie de abjecte murdării, pe cari nici măcar cu titlu de document nu le putem reproduce aci.

Ele au mirosul fetid al zarzavaturilor stricate, în mijlocul cărora dl Dim. Dobrescu s’ar părea că s’a pomenit cândva, pe malul drept al Dunării...

**Două partide.** — Într’un scurt articol publicat în fruntea *Neamului Românesc*, d. N. Iorga mărturisește că a fost „o viață întreagă aderentul existenței mai multor partide,” cari permit deosebitelor curente „să manifeste într’o formă consolidată dorințele lor”. Acum însă, schimbăciosul istoric de căuciuc și-a modificat, că’n atâtea rânduri, părerea, și se pronunță pentru „sistemul celor două partide,” fiindcă împiedică „opinia publică de a se rătăci

și Coroana de a se înșela”.

De data aceasta, cum se vede, d. N. Iorga își așează singur opiniile pe două coloane... Nu se mai obosește, la rândul său, să explice fidelilor cititori, pentruce a fost „o viață întreagă” partizanul unei idei, și pentruce s’a alăturat acum, pentru o altă „viață întreagă”, unei idei cu totul potrivnice. Nu e întâia oară, când jumătatea de șef a partidului național umblă în linie frântă pe orbita vieții noastre publice, hulind astăzi ceea ce a adorat ieri și recomandând pentru sănătatea României rețete pe cari le credea altă dată otrăvitoare.

În ceea ce privește problema partidelor românești, am recunoscut și noi întotdeauna, că sunt cam prea multe. Dar, printre partidele cari ni se par și nouă cu desăvârșire de prisos, încercând cu prezența lor inutilă câmpul politicii românești, trebuie să așezăm în primul rând — *à tout seigneur tout l’honneur* — partidul prezidat (pe jumătate) de d. N. Iorga.

È prima oară, când suntem noi de acord cu fostul apostol dela Vălenii

**O statuie lui Caragiale.** — D. Al. Lepădatu, ministrul Cultelor și Artelor, a donat deunăzi, la sfârșitul unui banchet literar, suma de 100 mii lei pentru o statuie a lui Caragiale la București. La rândul său, autorul „Scrisoarei pierdute” trebuie să suradă mulțumit, din fața acestei recunoașteri postume venită din partea oficialității.

Caragiale își va avea, prin urmare, monumentul său. Adevărat, că venerabilul Zaharia Trahanache i-a luat-o ceva mai naite. Redingota onorabilului prezident, sculptată până aproape de brâu, ori în bronz ori în marmură, îmbodobește demult nenumărate piețe și grădini publice, mărturie evidentă a stimei de care răposatul se bucură,

incă din viață, în fața concetățenilor săi. Dar, pentru această întârziere, Caragiale nu se va supăra...

Ne place să credem, că statua lui Caragiale, împrejmuită de toți eroii săi, va fi ridicată prin subscripție publică. Iși vor da obolul lor, cu oarecare satisfacție, toți aceia cari cred că usturătoarele comedii ale necruțătorului observator de oameni au căzut demult în desuetudine. Se vor închina dinaintea lui Caragiale, cași cum acesta n'ar fi fost decât istoriograful glumei al unei epoci demult îngropate. Contimporanii sufragiului universal, pe care-l dorea Nae Ipingescu pela 1880 cu atâta poficioasă naivitate, își vor fi inchipuind, că în România întregită niciun prefect de județ nu mai seamănă cu Fănică Tipătescu, niciun polițai nu mai așează steagurile ca Ghiță Pristanda, niciun orator nu mai vorbește ca Tache Farfuride, și niciun candidat de deputat nu mai recurge la trucerile vechiului luptător dela 48, Agamiță Dandanache...

Cu ce delicioasă bucurie vom vedea pe toți acești domni, îmbrăcați în haine schimbate, contribuind pentru imortalizarea aceluia care, cu atâta mușcătoare vervă, i-a ridiculizat altădată! Intorsătura lucrurilor ni se pare, cu toate acestea, foarte nimerită. Luăți-i pe fiecare în parte, și-i veți recunoaște, ciopliți puțin după moda vremii, printre noi. Iată-l, de pildă, pe dl. Nae Cațavencu... De când cu intrunirea dela Primărie, a făcut o carieră politică strălucită. Dacă vă aduceți aminte, 'coana Joița i-a prezis-o : n'a fost aceea ultima alegere ! Azi, dl. Nae Cațavencu e multimilionar, e profesor la Academia comercială, e deputat de Ilfov, — și-l chiamă D. R. Ioanițescu.

S'ar putea să nu dea și el ceva pentru statua lui Caragiale?

**Ziua istorică.** — Ați făcut vreodată socoteala, câte din știrile senzaționale ale presei din strada Sărindar se dovedesc a fi adevărate, și câte din profețiile ei politice se îndeplinesc? Gazetele acestea, cari de ani de zile trăiesc din exploatarea variată a unor născociri cotidiene, au avantajul incomparabil de a se șterge repede din memoria binevoitoare a cititorului. Fiecare zi vine cu reportajul ei. Cine-l mai ține minte pe cel de ieri? Edițiile speciale se succed cu o regularitate astronomică, și niciun cetățean nu trece pe vreun răboj informațiile rămase de minciună.

Deci, nimeni dintre dumneavoastră nu mai păstrează numere vechi din *Adevărul* sau *Lupta*, pentru a face o statistică măcar aproximativă a gogoșilor tipografice puse în circulație cu doi lei exemplarul. Pentru a ne dumiri în această privință, trebuie să intervină întâmplarea...

Zilele trecute, intrând într-o modestă prăvălie din pițu Clujului, am zărit pe tețgheaua negustorului, în vraful de hârtie maculatură cumpărată cu chilogramul, o ediție specială, tipărită cu litere de o șchioapă și anunțând solemn încheierea acordului de guvernare dintre partidul țărănesc și partidul național. Titlul gazetei, din nefericire, lipsea. Am recunoscut, însă, greșelile de gramatică română ale lui Albert Honigman, publicistul favorit al dlui Iuliu Maniu. Erau, deci, rămășițele unui exemplar din *Lupta*. Intr'un stil grandios de proclamație națională, — păcat că subiectul nu se prea potrivea totdeauna cu predicatul, — neobositul trâmbișăș al comitetului de o sută anunțase înțelegerea... definitivă dintre cele două tabere pertractoare, proclamând triumful democrației și dând ca sigură formarea guvernului de mâine...

Proza aceasta solemnă purta în frunte

titlul scurt, dar elocvent: „O zi istorică!..“

Din nefericire, ziua istorică a apus. Vă mai aduceți aminte de ea? A trecut abia o lună de atunci. Zadarnic au răsunat trompetele de hârtie ale triumfătorilor negustori de cerneală; zadarnic a fost purtat pe aripile vântului vestea marelui eveniment; zadarnic au circulat de-alungul țării fiorii emoției printre partizani; căci a doua zi visul s'a risipit. Pertractarea a reinceput, pentru stabilirea aceluia buclucaș „raport real de forțe,” și peste o săptămână de alte amânări târguiala s'a suspendat pentru o lungă perioadă de timp.

„Ziua istorică” s'a uitat repede, și ediția specială a *Luptei* cu proclamația națională a lui Albert Honigman servește la împachetat, prin diferite băcăni modeste... Ce-o mai fi, într'adevăr, cu pactul de colaborare la guvern? Și ce se va alege, în acest caz, din biata noastră democrație?

**Cravata roșie.** — Zilele trecute, la o pestriță intrunire publică din Capitală, în atmosfera supraîncălzită de tot soiul de figuri dubioase, s'a arătat iarăși o veche cunoștință a noastră: cravata roșie a plăpumarului socialist Gh. Cristescu. Guralivul „tovarăș”, cu diapazonul ridicat al retoricei sale primitive, a apărut la tribună condus de aplauzele proletariatului prezent, și, ținând în mâini o lumânare aprinsă *ad hoc* a citit, de-asupra unui molitvelnic improvizat, o parodie de prohod revoluționar la căpătâiul burgheziei române.

Suntem datori să adăugăm, că intrunirea unde s'a petrecut această scenă amuzantă era prezidată de impozantul burghez dela Chelmac, d. Șt Ciceo Pop, la dreptă căruia se așezase, mai mult ca un patron decât ca un complice, însuși d. Iuliu Maniu.

Alegerile comunale recente, cu în-

dreptățița lor luptă comună împotriva guvernului liberal, au avut, între altele, și această indezirabilă consecință. Au trezit din letargie agitația socialistă, dându-i prilejul să fipe, sub ocrotirea unor partide așa zise naționale, și au scos din nou la iveală, de pe sub plapuma unde se retrăsese, pe „tovarășul” Cristescu. Cravata roșie a acestuia nu se mai văzuse fluturând demult de-asupra capetelor infierbântate.

Partidul național, care își îngăduie de câțva ani încoace să compromită o veche firmă cinstită, vânzând tot felul de mărfuri suspecte sub o etichetă de împrumut, partidul național nu e la primul său gest de acest fel. Ne aducem bine aminte, tot așa a procedat și la 1918, când, după marea adunare națională dela Alba Iulia, ca să nu se sune cumva în străinătate că n'avem și noi socialiștii noștri, a inventat aici un partid socialist român, și a oferit două „resorturi” ministeriale reprezentanților presupuși ai acestui partid, *inexistent în Ardeal!* A fost nevoie de intervenția hotărâtă a dlui Octavian Goga într'o ședință memorabilă a Marelui Sfat dela Sibiu, pentruca eroarea să fie observată cu un ceas mai de vreme, și colaborarea partidului național cu „socialiștii” inventați să înceteze, prin demisia acestora din urmă.

Aceeaș greșală, după a noastră părere, s'a săvârșit și acum, când opinia publică, neînțelegând adese adevăratul înțeles al frontului unic dintre cele trei partide de opoziție, a luat drept tovarășie politică ceea ce n'a putut să fie decât o evidentă promiscuitate, — de o eficacitate îndoielnică. Și de data aceasta, fostul președinte al Consiliului dirigent, făcându-și apariția în public la br. ț cu „tovarășul” Cristescu, a călcat alături cu drumul, dând naștere unei foarte primejdioase nedumeriri.



Intr'o oarecare măsură, o asemenea apariție a fost interesantă. Pentru cei cari au fost de față, scena cu prohodul burgheziei a avut, poate, unele note vesele. Deocamdată, zicem și noi, că asemenea probe de vicieim politic nu pot decât să deslănțuiască hazul cetățenilor.

Dar, luați seama, s'ar putea tot atât de bine ca dela lumânarea „tovarășului“ Cristescu să luăm într'o zi foc cu toții...

**Radu Rosetti.** — Povestitorul și istoricul moldovean Radu Rosetti a luat drumul veșniciei. Cu Radu Rosetti piere unul din intimitii reprezentanți ai acelei generații de boierii cărturari, cari au urmat marea tradiție a lui Cantemir Vodă și a Vornicului Neulce.

Radu Rosetti și-a început activitatea scriitorască relativ târziu, când condeii lui ajunsese sub stăpânirea solidă a maturității intelectuale.

Pasionat iubitor al trecutului nostru, l-a evocat cu evlavie și respect pe tărâmul istoriei, ramură în care a dovedit o frumoasă erudiție, și l'a mai evocat și în fermecătoarele-i „Povești moldovenești“.

Sub pana lui de bătrân liniștit palpitau sufletele eroice ale românilor cu piept de oțel și inima caldă, sălbatecele idile de dragoste din veacuri minunate, mișcătoarele episoade ce se înșiră bogate pe veleatul acestui neam de viteji cu inimă deschisă.

Unul din volumele în care știința istoricească a boierului cărturar a dovedit că posedă temeinic cunoașterea hrisoavelor și a documentelor, „Pământul, țărâni și stăpânii“ a fost punctul de plecare al unor discuții vii și al unor animate polemici. Radu Rosetti studia acolo origina proprietății

la noi și raportul dintre țărani și latifundiar.

Blajin la vorbă, bun la suflet, Radu Rosetti a fost un adevărat tip de boier, a căror familie dispăre în amestecul indoelnic al vremii de azi.

**O carte despre Grigorescu.** — În editura „Culturei Naționale“, care a contribuit cu o impecabilă realizare tipografică, a apărut mult așteptate monografie a d-lui Virgil Cioflec asupra pictorului Grigorescu. După paginile pline de mișcătoare înțelegere sufletească, închinată profundului talent lipsit de noroc al chinuitului Lukian, acest nou volum, împodobit cu numeroase și reușite reproduceri, e o contribuție mai mult pentru cunoașterea desăvârșită a marilor noștri maeștri. Cartea despre Grigorescu a poetului Vlahuță fusese prinosul inspirat al unei nestrămutate prietenii. D. Virgil Cioflec, reluând tălmăcirea minunatelor pânze, în lumina cărora se oglindește tot farmecul peisajului românesc, vorbește despre tablourile marelui nostru pictor cu acea admirație pioasă, datorită unui strălucit precursor al artei plastice românești, dar are și experimentatul ochi de critic, obișnuit să surprindă toate tainele de viață ale eternelor frumuseți. Într'adevăr, d. Virgil Cioflec e unul dintre puținii noștri scriitori, cari, adăugând la sinceritatea intuiției sale artistice experiența unui eminent cunoscător al muzeelor apusene, se poate rosti, cu o incontestabilă autoritate și cu un simț sigur al aprecierii, asupra tuturor manifestărilor de artă dela noi. Apropiindu-se, cu aceste rare și prețioase însușiri, de opera lui Grigorescu, d. Virgil Cioflec a adus un real serviciu publicului românesc, pentru care acesta îi va fi, fără indoială, mulțumitor.